

ОТСЛАБВА ЛИ С ВЪЗРАСТТА „ВОЛЯТА ЗА СМИСЪЛ“

Гур: Когато прочетох в писанията на Франкъл, че осъществяването на смислена цел дава сила на човек да надскочи себе си, да толерира неуспехите и разочарованията си, да игнорира вътрешните и външните съпротиви и въпреки всичко да даде най-доброто от себе си, тогава веднага си помислих за моите пациенти в старческите домове. Това, което Франкъл е формулирал за широката маса и особено по отношение на младите хора, важи без ограничения и за хората в по-напреднала възраст. С изявлението си той буквално улучва право в целта. Да, човекът е движен от „воля за смисъл“, която е по-първична от всички естествени желания за задоволяване на нагоните и потребностите му. Именно затова е логично, че неудовлетворените потребности като например да бъдеш обичан, да бъдеш забелязан, да бъдеш признат, да се чувстваш в безопасност и др. могат да допринесат за душевни заболявания, както между другото споделя и Наоми

Фейл. Но в човека се крие нещо повече от неговия животински геном. Когато се отпрати директно по „прекия път към смисъла“, объркването-на-Аза изчезва и човек вече не се интересува дали е обичан, забелязан или признат, дали може да извлече полза от това или онова, дали се движи по рисков или безопасен терен... Единственото, което има значение тогава, е *смисленото* нещо, към което се е запътил и по чия „заръка“ действа. Каквито и психологически потребности да има човек, като духовно същество той се стреми към *нещо*, което надхвърля неговите собствени граници, а именно: към смисъл в живота, *който да реализира заради самия смисъл*, а не за собствена печалба и цели.

Странното е, че именно това надскачане на себе си и (безкористно) насочване към смислено съществуване му носи много от това, което гали душата му и то без умишлено да го е търсил. Това съответства на една древна мъдрост, че най-ценното не може да бъде получено с принуда или по поръчка, а *е подарък*.

Като типичен пример ще ти разкажа за една пенсионерка, която дойде при мен за съвет. Тя

беше много тъжна и депресирана. Хапчетата, които приемала за депресия и безсъние не помогнали за проблемите ѝ. Била работила като учителка, но от дълго време не поддържала контакти с бившите си колеги. Живеела сама и нямала почти никаква връзка с племенниците си. „Вече не ставам за нищо“, бяха нейните думи. Не беше трудно да се разпознае „ноогенната депресия“, както в логотерапията се нарича тежката криза на смисъла¹.

От връзките ми с манастирско училище знаех, че има едно турско момче в начална училищна възраст, което не можеше да се справи с уроците. Родителите му нямаха нито парите, нито времето да се погрижат за него. Затова заведох детето при споменатата пенсионерка и я помолих да му помогне безплатно. И ето, тя подходи с огромен ентузиазъм към тази задача и посвети многобройни следобедни часове на малкото момче. Тя не само вложи всичките си педагогически знания, но също така се отнасяше към него с такова голямо уважение, каквото то може би никога преди не беше изпитвало. Момчето

---

1. Думата „noogen“ произлиза от гръцката дума „nous“, което означава „дух“. Става въпрос за духовна фрустрация, която е станала опасна и може да предизвика болест. – Бел. пр.

наистина разцъфтя и положи усилия да навакса пропуснатото. След няколко месеца то достигна нивото на класа. Пенсиониранията жена беше много горда с успеха си. Тя отдавна беше спряла психотропните си лекарства. Вместо това започна да общува с учителката на момчето и създаде нови приятелства. Тя дори организира детско парти за своя ученик и неговите другарчета и там се запозна с родителите му. Те бяха толкова благодарни, че пенсиониранията учителка реши да вземе под свое покровителство и други деца, които имаха затруднения в училище поради липса на познания по немски език. Скоро беше вече много заета. И доволна от съществуването си.

Лукас: Позволи ми да пофантазирам малко. Да предположим, че след 20 години ще има един млад мъж от турски произход, който е напълно интегриран в Австрия, има добра професионална подготовка, с установена кариера и вече е готов да създаде семейство. Той няма представа, че десетилетия преди да се роди, във Виена е работил известен професор, който е разработил форма на психотерапия. Че ентусиазирани последователи са

я изучили и са се научили да я използват ефективно. Че сред тях има една надарена ученичка, която веднъж препоръчала на пенсионирана учителка да направи нещо смислено и по този начин да се излекува. Че именно тази учителка е била тази, която му е помогнала в много решаващ етап от юношеството...

Всички наши действия кръстосват надлъж и нашир света и го оформят като оставят траен отпечатък върху него. Всеки от нас е важен и незаменим на своето място. Не е нужно да знаем кога и къде нашите действия ще дадат някакви плодове. Можем просто да се доверим, *че нито едно смислено усилие няма да бъде напразно*. Ако не даде бързо резултати, то със сигурност ще го направи по-късно. Не се нуждаем от обратна връзка, похвала или благодарност за това. Ако ги получим, това е просто бонус, който носи наслада, но не сме зависими от тях. Достатъчно е „да изпълните своята част“ в точния момент без колебание и притеснение. Един пълноценен живот сам по себе си е достатъчен.

Позволи ми обаче да пусна въображението си в обратна посока и да играя „адвокат на дявола“.

Съдържание

Предговор.....	5
Колко „свобода на волята“ имат старите хора?...	9
Отслабва ли с възрастта „волята за смисъл“....	31
Съществува ли „смисъл на живота“ въпреки неговата преходност?.....	55
Кои са най-важните „съставки“ на доброто общуване?.....	79
Дядо, а как се играе на мир?.....	99
Бабо, справяш се страхотно!.....	120
Кой налива мазнина за пържене в автомобил с бензинов двигател?.....	141
За радостта от музиката, цветята, животните... живота.....	160
Послеслов.....	177
За авторите.....	183